

Masová kultura a kulturní průmysl

Úvod do uměnovědných studií

Malé opakování

- ▶ Ideální typ folklóru
- ▶ Rituál vs. divadlo
- ▶ Na cestě k populární kultuře...
- ▶ Kulturní studia: populární – masová kultura
- ▶ Subkultura

Masová kultura

- ▶ Převážně pejorativní označení pro **kulturu ovládanou zbožním principem**,
jež je považována za:
  - ▶ neautentickou
  - ▶ manipulativní
  - ▶ esteticky podřadnou
- ▶ Stojí proti:
  - ▶ autentické lidové kultuře
  - ▶ vysoké kultuře

Pojmy k masové kultuře

- ▶ masa
- ▶ masové publikum
- ▶ masová komunikace
- ▶ masová kultura

(viz další stránky)

Masa

- ▶ velký soubor
- ▶ není diferencovaná
- ▶ převážně záporná podoba
- ▶ postrádá pořádek
- ▶ je projevem masové společnosti

Masové publikum

- ▶ početné
- ▶ velmi rozptýlené
- ▶ neinteraktivní a anonymní
- ▶ heterogenní
- ▶ neorganizované a neschopné samostatné akce

Masová komunikace

- ▶ velký rozsah
- ▶ jednosměrný tok
- ▶ asymetrie
- ▶ neosobní a anonymní
- ▶ propočítaný vztah
- ▶ standardizovaný obsah

Masová kultura

- ▶ není tradiční
- ▶ není elitní

- ▶ je produkována masově
- ▶ je populární (pop x folk)
- ▶ je komercializovaná
- ▶ je homogenizovaná

Televize

Žalm 22 (23), Dobrý pastýř

- 1 Pán je můj pastýř: nemám v ničem nouzi.**
- 2 Na tiché, svěží pastviny mě vodí,
k pramenům, kde si mohu odpočinout.
Mé duši dává svěžest, provází mě
po správných cestách, věren svému jménu. –**
- 3 I kdybych vešel do rokliny temnot,
zlého se neděsím: vždyť ty jsi se mnou.
Tvá hůl a kyj jsou pro mne ochranou.**
- 4 Před očima mých nepřátel
k jídlu mi prostíráš,
hlavu mi mažeš olejem,
má číše přetéká.**
- 5 Štěstí a přízeň u mne jsou,
až pokud budu žít.
V Pánově domě přebývám
do časů nejzazších.**

Žalm „151“, Televize

**Televize je můj pastýř, nic mi neschází,
krmí mě v pohodlném křesle.
Vodí mně daleko od víry, duši mi zabijí.
Vodí mně po pomýlených stezkách,
věrný autorům programů.
I kdybych měl chodit cestou
zodpovědného křesťana, nebudu se
o to snažit, protože televize je se mnou.
Její dráty, vypínače a dálkový ovladač -
to všechno je mi útěchou.
Prostíráš mi stůl různých hloupostí
podle mých tužeb.
Vléváš mi zlé představy do hlavy a moje
touhy mi napínáš až po okraj.
Lenost mě bude provázet po všechny
dny mého života.
A budu bydlet při televizi mnoho
a mnoho dní.**

Tradice kritiky masové kultury

- ▶ diskuse o technice a umění ve 20. letech vesměs optimistická, ve 30. letech střízlivění (viz také W. Benjamin)
- ▶ **kritika zprava** – konzervativní kulturní kritika
  - ▶ předchůdcem Matthew Arnold (1822-1888), *Culture and Anarchy* (1869) – culture – „the best which has been thought and said in the world“
  - ▶ Frank Raymond Leavis (1895-1978) – 30.-50. léta v Británii – literární kritika, *Mass Civilisation and Minority Culture* (1930)
- ▶ **kritika zleva** – varianty marxismu
  - ▶ 30. léta – frankfurtská škola

Dwight Macdonald

▶ Tradiční kultura

- ▶ Highbrow Culture
- ▶ Lowbrow Culture

- ▶ Vysoká a lidová paralelní, nikoliv konkurenční

▶ Jevy v moderní kultuře

- ▶ Mass Culture – kopíruje a míchá vysokou a lidovou kulturu
- ▶ Middelbrow Culture – korupce vysoké kultury

- ▶ „Masscult and Midcult.“ *Against the American Grain*. (1962)

Kulturní průmysl

- ▶ Zdání: demokratičnosti, individuality a diverzity
- X
- ▶ Realita: autoritářství, konformita a standardizace

- ▶ “Zábava je pokračováním práce v pozdním kapitalismu. Je vyhledávána tím, kdo se chce vyhnout mechanizovanému pracovnímu procesu, aby se na něj znovu připravil.“
  - ▶ Adorno-Horkheimer (1989: 156)

Kulturní průmysl

- ▶ Walter Benjamin (1892 – 1940)
  - ▶ Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti
    - ▶ Aura (uměleckého díla)
    - ▶ Technická reprodukovatelnost
    - ▶ Demokraticizace umění (?)

- ▶ T.W. Adorno (1903 – 1969)
  - ▶ O **fetišovém** charakteru v hudbě a regresi sluchu
    - ▶ Degenerace vkusu
    - ▶ Fetišový – zbožní charakter

Literatura v češtině

▶ Učebnice:

- ▶ McQuail, Denis: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha 1999.
- ▶ DeFleur, Melvin L. – Ballová-Rokeachová, Sandra J.: *Teorie masové komunikace*. Praha 1966.

▶ Primární texty:

- ▶ McLuhan, Marshall: *Jak rozumět médiím*. Praha 1991.
- ▶ Eco, Umberto: *Skeptikové a těšitelé*. Praha 1995.
- ▶ Bell, Daniel: *Kulturní rozpory kapitalismu*. Praha 1999.

